

Kungsörs kommun

Dokumenttyp
Riktlinje
Beslutsdatum
2025-11-18
Beslutad av
Socialnämnd

Giltigt från
2025-11-20
Aktualiserad
2025-11-18
Gäller för
Individ- och
familjeomsorg

Giltigt till
2029-11-19
Diarienummer
SN 2025/139
Dokumentansvarig
Ingmarie Jüring

Riktlinje för hantering av dödsboärenden

1. Inledning

Socialnämnden i Kungsörs kommun har befogenhet att utfärda riktlinjer för dess verksamhet.

Det är socialförvaltningens Individ-och familjeomsorg som har ansvar för handläggning av dödsboärenden.

Riktlinjerna avser handläggning för dödsboärenden och ska vara ett stöd för handläggare och beslutsfattare under utredning och i beslutsfattandet. De lagar som främst reglerar verksamheten är - ärvdabalken (ÄB), - socialtjänstlagen (SoL), - begravningslagen (BegrL), - lagen om arv i internationella situationer, - förvaltningslagen (FL) och - offentlighets- och sekretesslagen (OSL). Dessutom omfattas regler i äktenskapsbalken (ÄktB), sambolagen, förmånsrättslagen, föräldrabalken (FB), jordabalken (JB), kommunallagen (KL) och lag om offentlig upphandling (LOU).

Förutom vad som anges i dessa riktlinjer gäller även Socialstyrelsens handböcker och allmänna råd samt vad som sägs i nämndens följande styrdokument:

- Riktlinjer för ekonomiskt bistånd
- Delegationsordning för socialförvaltningen

1.1 Socialtjänstens mål och principer

I socialtjänstlagen anges övergripande mål och grundläggande värderingar för socialtjänsten. Socialtjänstens arbete utgår från principer som helhetssyn, frivillighet, normalisering, kontinuitet, flexibilitet och närhet. I kontakten med anhöriga inom handläggningen av dödsbon berörs både den avlidne och dess anhöriga. Socialtjänstens arbete ska ha en god kvalitet. Kvalitet innebär att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten i enlighet med de lagar och andra föreskrifter som styr verksamheten.

2. Syfte

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa rättssäkerhet och likabehandling inom förvaltningen. Riktlinjen anger ramar och är vägledande för handläggarna i beslutsfattandet i syfte att säkerställa rättssäkerhet och främja en likartad handläggning.

3. Socialtjänstens ansvar

Socialtjänstens ansvar gällande dödsbohandläggning består av följande fem ärendetyper:

- **Dödsboanmälan** - upprättas om den avlidnes tillgångar inte täcker mer än begravningskostnader och andra utgifter med anledning av dödsfallet.
- **Dödsboförvaltning** - om sammanlevande dödsbodelägare, efterlevande make som inte är delägare eller annan delägare som kan ta hand om boet saknas, är

socialtjänsten ansvarig för boets provisoriska förvaltning till dess att dödsbodelägare har spårats och underrättats samt övertagit förvaltningen av dödsboet.

- **Internationella dödsbon** - om det i Sverige finns egendom efter någon som vid sin död inte hade sin hemvist i Sverige ska anmälan om dödsfallet ske till socialtjänsten. Socialtjänsten ska överlämna egendomen till den som är behörig att ta emot den.
- **Begravning** - om den avlidne saknar anhöriga som ordnar med begravningen har socialtjänsten skyldighet att ordna så att en begravning kommer till stånd. Socialtjänstens uppgift är att bestämma om begravningen och beställa denna hos en begravningsbyrå.
- **Ekonomiskt bistånd** – för begravningskostnad kan beviljas om det inte finns tillgångar i dödsboet eller att kostnaderna inte kan tillgodoses genom försörjningsskyldigas, dvs. vårdnadshavare och efterlevande makars/registrerade partners, inkomster och/eller tillgångar. Biståndet beviljas alltid med återbetalningsskyldighet från dödsboet utifrån att säkerställa att dödsboet inte har låsta/förväntade ekonomiska medel såsom överskjutande skatt, livförsäkring eller annan avveckling av tillgångar.

3.1 Provisorisk förvaltning

3.1.1 Utredning

När socialtjänsten provisoriskt förvaltar ett dödsbo är utgångspunkten att denna ska vara kortvarig och så snart som möjligt överlämnas till dödsbodelägare för fortsatt förvaltning av dödsboet. Efterforskningen av dödsbodelägare inleds skyndsamt. Parallellt med efterforskningen har socialtjänsten även i uppdrag att bevaka dödsbodelägars och borgenärernas intressen samt framtida verkställighet av testamente. Nedan beskrivs de delar som omfattas i den provisoriska förvaltningen. Socialtjänsten har rätt att ta ut ersättning av boet för sina kostnader för dödsboförvaltning och ska därför dokumentera tidsåtgången, se avsnitt om Timtaxa.

3.1.2 Efterforskning av dödsbodelägare

Vid efterforskning av dödsbodelägare ska dödsfallsintyg och släktutredning från Skatteverket beställas. Saknas uppgifter om dödsbodelägare ska efterforskning genom bouppteckning ske hos exempelvis Skatteverket, landsarkiv/stadsarkiv, ambassader, konsulat eller genom förfrågan hos andra närstående till den avlidne. När dödsbodelägare är funna ska dessa så snart som möjligt underrättas om dödsfallet. Handläggaren bör som huvudregel inte lämna ett dödsbud utan i stället uppdra detta till polis, präst eller sjukvårdspersonal. Den som lämnat dödsbudet kan därefter hänvisa den anhörige att ta kontakt med socialtjänsten.

3.1.3 Bevarande av egendom

Socialtjänstens provisoriska förvaltning ska vara av konserverande art. Egendomen får inte avyttras eller förändras på annat sätt än vad som är nödvändigt för värdets bevarande. Socialtjänsten ska bevaka både dödsbodelägares och borgenärernas intressen samt framtida verkställighet av testamente.

Vid den provisoriska förvaltningen genomförs ett hembesök i den avlidnes bostad i syfte att inventera egendomen, två handläggare genomför hembesöket. Särskilt efterforskas testamente, försäkringsbrev, värdepapper, kontanta medel, deklaration och övrigt som kan ha betydelse för fortsatt handläggning. Vid hembesöket upprättas ett protokoll. Viktigt att protokollföra är vad som medtas från boet samt att det undertecknas av närvarande tjänstemän.

Om det synes bli aktuellt med dödsboanmälan, görs samtidigt en värdering av lösöret under hembesöket och det ekonomiska värdet tillförs protokollet. För att bevaka dödsbodelägares intressen kan det under den provisoriska förvaltningen vara nödvändigt att ha kontakt med olika aktörer, såsom fordringsägare eller andra intressenter för att informera om dödsfallet. Uppgifter om exempelvis hemförsäkring, abonnemang och autogiron införskaffas för att uppsägas.

3.1.4 Bouppteckning och dödsboanmälan

Om det finns tillgångar i boet och den provisoriska förvaltningen inte avslutats efter tre månader från dödsfallet blir socialtjänsten enligt 20 kap. 2 § 2:a st ÄB skyldig att vidta åtgärder för att ordna med bouppteckning. I första hand bör socialtjänsten begära anstånd hos Skatteverket med bouppteckningsförrättningen.

Om dödsbodeläga inte kommer överens eller av annan anledning inte vill förvalta dödsboet ska de informeras om möjligheten att hos tingsrätten begära om en boutredningsman. Innebörden av att en boutredningsman förordnas är att denne tar hand om all egendom som tillhör dödsboet och sköter förvaltningen av denna i stället för dödsbodelägaren.

Ansökan om boutredningsman är förenad med en ansökningsavgift och boutredningsmannens ersättning tas ur dödsboet. Om en sådan begäran om boutredningsman görs ska socialtjänsten besluta om att överlämna förvaltning och avveckling till dödsbodeläga. Om en sådan begäran däremot inte görs ankommer det på socialtjänsten att vidta åtgärder för bouppteckning. Om förutsättningar finns för dödsboanmälan är socialtjänsten oförhindrad att göra en sådan enligt 20 kap. 8 a § ÄB på eget initiativ. Denna bör göras inom två månader efter dödsfallet.

3.1.5 Ekonomisk hantering

Under den provisoriska förvaltningen kan ekonomisk hantering av dödsboets tillgångar förekomma. Rutiner för hanteringen finns och ska följas vid uppkommen situation.

3.2 Den provisoriska förvaltningens avslutning

3.2.1 Dödsbodelägare anträffas – överlämnande till dödsbodelägare

Om handläggaren vid den provisoriska förvaltningen får tag på delägare eller efterlevande make som kan fullgöra de uppgifter som följer av 18 kap. 2 § 1st ÄB eller när dödsbodelägare har underrättats ska boet omedelbart överlämnas till delägarna. Dödsbodelägaren har sedan på vanligt sätt att förvalta boet och se till att bouppteckning och avveckling sker.

3.2.2 Dödsbodelägare saknas – anmälan till allmänna Arvsfonden

Om det vid ett dödsfall inte finns någon annan arvinge än Allmänna arvsfonden ska den som har boet i sin vård anmäla detta till Kammarkollegiet enligt 17 § lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden. Kammarkollegiet ska förordna en god man att företräda fonden vid boutredningen. När socialtjänsten utövar dödsbo-förvaltning är det således socialtjänsten som ska göra en anmälan.

3.2.3 Ingen dödsbodelägare anträffas, men kan finnas – anmälan om god man

Enligt 18 kap. 2 § ÄB ska den som har tagit hand om egendomen, i detta fall socialtjänsten, göra anmälan hos överförmyndaren om god man enligt 11 kap. 3 § FB om det vid ett dödsfall inte kan utredas om den avlidne har efterlämnat någon arvinge som är arvsberättigad före Allmänna arvsfonden eller att kändedom finns om arvinge efter den avlidne men kunskap saknas såväl om arvingens namn som om hans vistelseort, och det på grund av sådan omständighet krävs att okänd arvinges rätt bevakas och hans lott i boet förvaltas.

3.2.4 Dödsbodelägare agerar inte

I alla lägen ska dödsbodelägare motiveras till att ta sitt ansvar för förvaltning och avveckling av boet. Om så inte sker är socialtjänstens uppgift att provisoriskt förvalta dödsboet. Även när det saknas tillgångar och dödsbodelägare inte agerar är socialtjänsten skyldig att provisoriskt förvalta dödsboet. Om det finns tillgångar i boet ska socialtjänsten informera delägarna om att dessa kan begära att tingsrätten förordnar om en boutredningsman

4. Begravning

4.1 Allmänt om begravning

Begravningslagen gäller för alla invånare i Sverige, oavsett medlemskap i trossamfund. Huvudmannen, som vanligen är Svenska kyrkans församlingar, är enligt 9 kap. 6 § begravningslagen skyldig att tillhandahålla gravplats på allmän begravningsplats för alla som är folkbokförda inom församlingen. Särskilda gravplatser ska kunna erbjudas dem som inte tillhör något kristet trossamfund. Huvudmannen ska också anvisa och bekosta lokal för begravningsceremoni utan kristna eller andra religiösa symboler.

4.2 Begravningsavgift

Begravningsverksamheten finansieras med en begravningsavgift som tas ut genom Skatteverkets försorg. Begravningsavgiften ska täcka kostnader för lokal för bisättning, dvs. förvaring av kista hos kyrkogårdsförvaltningen, anvisad lokal utan religiösa symboler för begravningsceremoni, kremering, gravöppning, gravplats för kista eller urna under 25 år, gravsättning, alternativt spridning eller nedgrävning av aska i minneslund, samt transport av kista från bisättning/ begravningsceremoni. Dödsboet står för övriga kostnader, till exempel för kista, bärare, transporter till bisättning/ begravningsceremoni och gravsten.

4.3 Lokal och officiant

Kyrkogårdsförvaltningens kapell ställs avgiftsfritt till förfogande för begravningsceremonier och ceremonin kan ske såväl inom som utom Svenska kyrkans ordning. Kapell upplåts för begravningsceremonier såväl med som utan kristna symboler. För begravning enligt annan ordning än Svenska kyrkans anvisas något av förvaltningens kapell med neutral inredning. Anvisad lokal med organist ställs kostnadsfritt till förfogande. Den som tillhör Svenska kyrkan och därmed betalar kyrkoavgift behöver inte betala för begravningsgudstjänst enligt Svenska kyrkans ordning. En begravning utom Svenska kyrkans ordning kan vara av borgerlig, dvs. icke-religiös eller av religiös karaktär. Vid borgerlig begravning och vid begravning av annan religiös karaktär ombesörjer och bekostar dödsboet officiant och svarar för eventuella övriga kostnader i samband med ceremonin.

4.4 Grav på annan ort

Den avlidne har rätt till gravplats på den ort där denne är folkbokförd. Begravningslagen föreskriver också att gravsättning ska kunna ske på annan ort, t.ex. i fädernebygden eller på annan plats, under förutsättning att huvudmannen där medger det och att gravplats kan ställas till förfogande. Huvudmannen på hemorten är då skyldig att svara för motsvarande kostnader även på annan ort. Detta sker genom så kallad begravningsclearing, som är en betalning för tjänster mellan två huvudmän.

4.5 Ordandet med begravning

Om den avlidne saknar anhöriga som ordnar med begravningen har socialtjänsten skyldighet att ordna så att en begravning kommer till stånd. Socialtjänstens uppgift är att bestämma om begravningen och beställa denna hos en begravningsbyrå. Vanligtvis sker detta inom ramen för dödsboförvaltningen. För kostnaderna har socialtjänsten rätt till ersättning av dödsboet. Det gäller såväl begravningskostnaden som ersättning för nedlagt arbete.

Om begravning inte anordnas av dödsboet eller av socialtjänstens i samband med dödsboförvaltning enligt 18 kap 2 § ÄB, vilket endast inträffar i enstaka fall, ska begravningen enligt 5 kap 2 § BegrL ordnas av den kommun där den avlidne senast var folkbokförd eller, om den avlidne inte har varit folkbokförd i Sverige, av den kommun där

dödsfallet inträffade. För kostnaderna har socialtjänsten rätt till ersättning av dödsboet. Det gäller såväl begravningskostnaden som ersättning för nedlagt arbete. Enligt 5 kap 10 § BegrL ska stoftet efter den avlidne kremeras eller gravsättas snarast möjligt och senast två månader efter dödsfallet. Skatteverket får dock medge anstånd med kremeringen eller gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det. Om stoftet inte har kremerats eller gravsatts inom föreskriven tid, ska Skatteverket undersöka anledningen till dröjsmålet och, om det behövs, underrätta den kommun som anges i 5 kap 2 §.

5. Ekonomiskt bistånd till begravningskostnad

Begravningskostnader ska i första hand täckas av tillgångarna i dödsboet. För vidare information om handläggning av ärenden om ekonomiskt bistånd, se riktlinjer för ekonomiskt bistånd samt Socialstyrelsens handläggning och dokumentation.

Socialtjänsten rätt att ta ut ersättning av boet för sina kostnader för dödsboförvaltning och åtgärder enligt begravningslagen.

Ersättningen ska därför motsvara kommunens självkostnad. Ersättningen som socialtjänsten tar ut baseras på beslut från kommunfullmäktige.

5.1 Formella krav på handläggningen

Handläggningen utgör socialtjänst, varför bland annat socialtjänstlagens handläggningsregler blir tillämpliga. Eftersom socialtjänstlagen hänvisar till flera bestämmelser i förvaltningslagen ska även vissa regler i denna lag tillämpas.

5.2. Handläggning inom de olika ärendetyperna

Eftersom dödsbohandläggningen innehåller flera ärendetyper och beslut som styrs av olika författningar skiljer sig handläggningsreglerna åt för de olika åtgärderna.

6. Dödsboanmälan, dödsboförvaltning och begravning

De tjänster en kommun utför vid dödsboförvaltning och gravsättning efter en avlidne person är inte ett led i kommunens myndighetsutövning¹. Vid en anmälan om dödsboförvaltning kan det inledningsvis inte fastställas vilka åtgärder eller beslut som kommer att fattas i samband med förvaltningen. Först efter utredning av boet kan handläggaren avgöra om förutsättningarna för dödsboanmälan är uppfyllda. Dödsboförvaltningen och handläggningen av en dödsboanmälan kan i dessa fall betraktas som en process.

Enligt ärvdabalken är det en kommuns socialnämnd som åläggs utföra handläggningen. Handläggning av dödsboanmälan och dödsboförvaltning utgör därmed socialtjänst, varför socialtjänstlagens handläggningsregler blir tillämpliga. Om den avlidne inte efterlämnar någon som ordnar med gravsättningen, ska den ordnas av den kommun där den avlidne senast var folkbokförd. Skatteverket underrättar kommunen om sådan uppgift.

6.1 Dödsbohandläggning som utförs av privata utförare

Vid tillfällena kan det finnas behov av att använda sig av privata utförare vid dödsbohandläggning. Det rör sig då om att anlita uppdragstagare eller att träffa ett avtal med ett bolag om att ställa en viss utredare till nämndens förfogande.

6.2 Internationella dödsbon

Handläggningen av internationella dödsbon sker enligt lag (2015:417) om arv i internationella situationer. Om det finns egendom i Sverige men svensk domstol eller annan myndighet inte är behörig att besluta om arvet, ska socialtjänsten, om det behövs, ta hand om egendomen och vidta nödvändiga åtgärder. Dödsfallet ska anmälas till socialtjänsten av den som har egendomen i sin vård eller annars av den som är närmast till att göra anmälan. Socialtjänsten ska överlämna egendomen till den som är behörig att ta emot den.

6.3 Dokumentation

Socialtjänsten är skyldig att dokumentera handläggning och genomförande. All dokumentation sker i individ-och familjeomsorgens verksamhetssystem. Dödsboet ska hållas underrättat om den dokumentation som förs och rätten att ta del av denna. Om dödsboet anser att någon uppgift är oriktig ska detta antecknas. Det är viktigt att dokumentationen förs på ett sådant sätt att den är lätt att förstå. Förkortningar och liknande r därför olämpligt. Dokumentationen ska omfatta dels den aktuella situationen, dels på vilket sätt utredningen gjorts, till exempel hur uppgifterna inhämtats. Den ska genomföras på ett sådant sätt att det framgår hur ärendet fortlöper och hur besluten genomförs samt vara saklig, objektiv och utformas med respekt för den enskilde.

Dokumentationsskyldigheten är en fråga om rättssäkerhet.

Läs mer i Socialstyrelsens handbok: Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten.

6.4 Sekretess

Bestämmelser om sekretess inom socialtjänsten finns i offentlighets- och sekretesslagen (OSL). Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (26 kap. 1§ OSL). Undantag från sekretessen kan göras när det finns ett samtycke från dödsboet. Det finns även undantag som regleras i lag. Inför utlämnande av en uppgift ska socialtjänsten alltid göra en prövning av om det föreligger sekretess eller inte.